

1.FĀZE : LAIKA MAŠĪNA

- IEMĀCĪTIES LAIKA RĀMJUS: PAGĀTNE-TAGADNE-NĀKOTNE
- IERAUDZĪT, KA KATRS ELEMENTS PAGĀTNE BIJA KAS CITS
- IERAUDZĪT, KA KATRS ELEMENTS BŪS KAS CITS NĀKOTNĒ

Piezīme: mums var būt darīšana vai nu tieši ar šo objektu, vai arī ar objektu kā ar šā tipa pārstāvi.

Mērķis: palīdzēt Jūsu bērnam ieraudzīt, ka elementi mainās LAIKĀ.

SASKARSMES NOTEIKUMI:

**SĀKT
AR MAZUMU**

**ĻAUT VIŅIEM
KLUSĒT**

**SLĒPTA FRĀZES
(BET NE VĀRDA)
KOREKCIJA**

**FRĀZES, NEVIS
VĀRDI**

**TULKOJUMS BEZ
TULKOJUMA**

NODERĪGI PAŅĒMIENI:

„TVER BRĪDI”

ŠEIT UN TAGAD

STARPNIEKS

VĒROŠANA

Vērojot, kā spēlējas Jūsu bērns, vai lasot viņam, padomājiet, kādus priekšmetus vai dabas parādības Jūs gribētu izmantot savā nodarbībā! Jūsu izvēlētajiem objektiem vispirms precīzi jāatspoguļo izmaiņas laikā.

Daži ieteikumi:

- Grāmatu/multfilmu personāži, kuri maina dažas savas pazīmes.
- Rotaļlietas vai apģērba gabali, kuri demonstrē, ka ir nolietoti un novalkāti
- Auglis, dārzenis, augs Jūsu dārzā

LOMAS

Padomājiet par iespējamajām lomām spēlē ar priekšmetiem/parādībām, ko Jūs esat izvēlējies.

Daži priekšlikumi:

Vecāks: launaga grozs, soma, garāža

Bērns: augļi/dārzeni, rotaļlieta, zieds

Starpnieks: zemene, mašīnīte, ābele

SĀCIET

IZVEIDOJIET

APKOPOJIET

1. VARIANTS

(palūdziet bērnam pastāstīt par savu pieredzi) Pēc uzdevuma veikšanas palūdziet Jūsu bērnam pastāstīt, ko jūs izdarījāt un kā atrisinājāt šo uzdevumu. Koncentrējieties uz elementu izmaiņu meklēšanu laikā. Lai Jūsu bērns uzdod jautājumus arī Jums!

Vai tev patika spēle?

Tev labāk patika ceļot pagātnē vai nākotnē?

Vai mēs varam iemācīt tavām rotaļlietām izmantot laika mašīnu? Pamēģināsim!

2. VARIANTS

(apkopojums kādam, piemēram, vecmāmiņai, citam bērnam, rotaļlietai utt.). Bērns var vadīt spēli vai spēlēt ar kādu, kam šāda darbošanās ir jaunums, vai arī atstāt to kādam citam kā notikumu.

Ko mēs darījām?

Ko viņš/viņa teica?

Kāpēc tu/viņš/viņa?

Vispirms mēs... Pēc tam... Uzdevums bija...

Tagad tu... tev..., bet es...

1.FĀZE : LAIKA MAŠĪNA

Novērtējiet Jūsu bērna izpildījumu, liekot vienu no atzīmēm zem katras iemaņas. Mēģiniet to veikt vairākas reizes noteiktā laika periodā. Līdzās katrai atzīmei ierakstiet datumu.

++
Spēj paveikt viegli

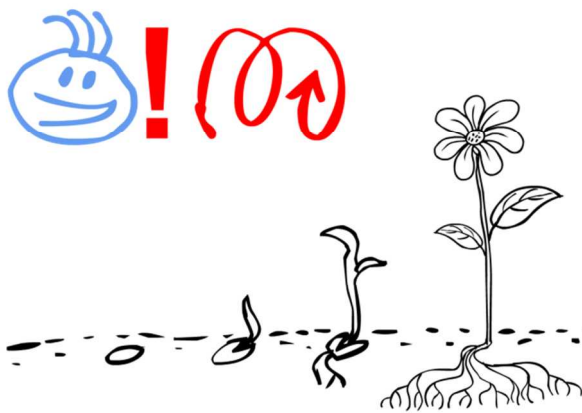
+
Spēj paveikt

○
Grūti atbildēt

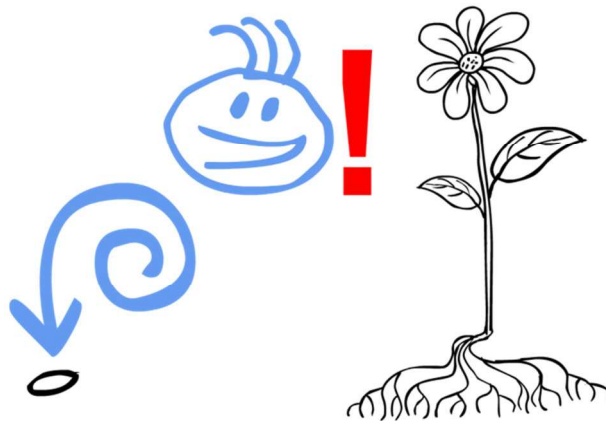
-
Nespēj paveikt

--
Pārāk smagi

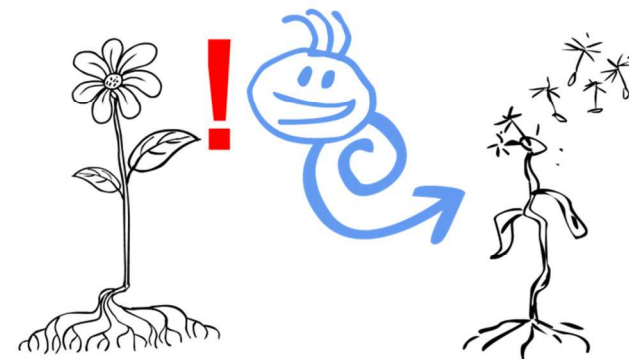
Mans bērns spēj:	Datums	Datums	Datums	Datums	Datums	Datums
saskaīt starpību starp tagadni, pagātņi un nākotni						
aprakstīt, kāds bija elements pagātnē						
iedomāties, kāds elements būs nākotnē						

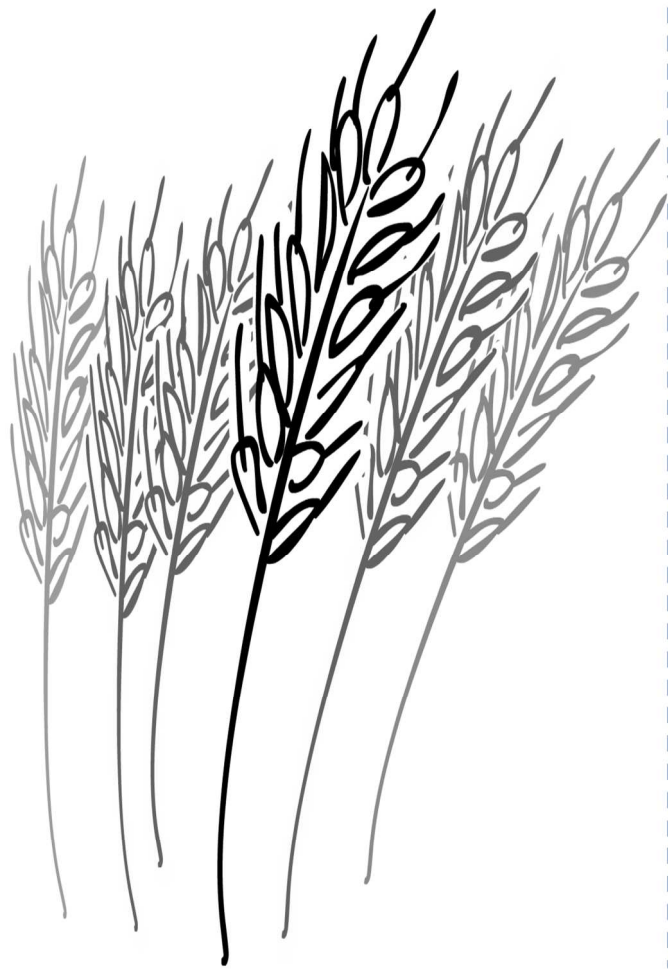
saskaīt starpību starp tagadni, pagātņi un nākotni

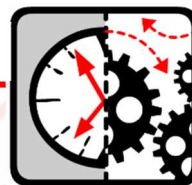

aprakstīt, kāds bija elements pagātnē

iedomāties, kāds elements būs nākotnē

→ SĀCIET

Izvēlieties objektu, kurš meklēs „draugus”.

Tā var būt kāda no rotaļlietām, kurai vajadzīgi draugi, lai spēlētos, jebkura tilpne, kuras draugi atrodas tajā iekšā (piemēram, māja, grozs), vai arī jebkurš objekts, kurš dotajā brīdī ir Jūsu bērnam iepaticies (piemēram, Bakugan, Čupa-čups).

Sadaliet lomas

Jūs gatavojaties ar Jūsu bērnu spēlēt spēli „atrast draugus”.

Izvēlieties, vai gribat būt pats vai iejusties kāda no iepriekšminēto objektu lomām, kas meklē „draugus”.

Izvirziet uzdevumu

Uzdevums ir kļūt par izvēlēta objekta draugu. Šim nolūkam Jums jāparāda, ka objekts, kuru Jūs spēlējat, mainās vienā un tajā pašā laika periodā (piemēram, kļūst īsāks/garāks nekā pirms dienas/gada/mēneša utt.).

● IZVEIDOJIET

Veidojiet dialogu

Nodemonstrējiet Jūsu bērnam ar starpnieka palīdzību, kas no viņa tiek gaidīts (Sveika, zemene! Es esmu ābols. Es tagad atrodos uz zemes. Es sēstos laika mašīnā un ceļoju vienu dienu uz priekšu. Tagad es esmu Džeinas vēderā, tāpat kā tu). Pievērsiet bērna uzmanību izvēlētajam laika periodam (piemēram, viena diena). Pieņemiet arī neticamas bērna atbildes un palūdziet paskaidrot, kā viņš to domājis. Ja Jūsu bērns ir piekritis veikt eksperimentus, palīdziet viņam un vēlāk apspriediet rezultātus. Pamēģiniet strādāt ar 3-5 objektiem.

Ja bērns ir ieinteresēts:

Ļaujiet bērnam izpētīt izmaiņas vairākos objektos (piemēram, dārzeņi), izvietojot tos dažādās vidēs un salīdzinot, kā objekts tajās izmainās.

Piedāvājiet bērnam uzzīmēt laika līniju dažādiem objektiem, kuri viņu interesē! Aplūkojiet kopīgi rezultātus un nosakiet laika periodus starp izmaiņām! Pievienojiet trūkstošos izmaiņu posmus «tukšajās vietās»!

KARTĪTE A: ATRODI LĪDZĪBU!

SITUATĪVE

Kādas pazīmes ir šim objektam? Vai vari to aprakstīt?
Es esmu tavš draugs, jo... Vai es varu kļūt tavš draugs?
Viņi ir draugi, jo... Viņi ir līdzīgi, jo... Tas ir... / tam ir...

VISPĀRĒJIE

Tas bija .....agrāk. Tas būs ... nākotnē. Pirms/pēc. Tagad/vēlāk.

Kā tas izskatījās/izskatīsies pirms .... gadiem
pagātnē/pēc....gadiem nākotnē? Kas tas ir?

Kā ar tevi ir? Tu piekriti?

Cik tev gadu? Tu biji tāds pats vakar/pirms nedēļas?

PAMUDINOŠIE

Ja laika mašīnā tev iekāpt dūša, tad uzzināsi,
kas tu biji un kas būsi.

Tev taisnība. Labi. Teicami! Paskaties! Tas ir mainījies?

Ko tu redzi?

Kāds ir tavš dzīves ilgums?
Cik strauji tu mainies? Kāpēc?
Kas ar tevi notiek?

Es domāju ...
Tas ir ...
Kā es izskatos?

Kā tu to zini?
Cik strauji tas mainās?

Es domāju ....
Ko tu teici?
Vai drīkstu ienākt?

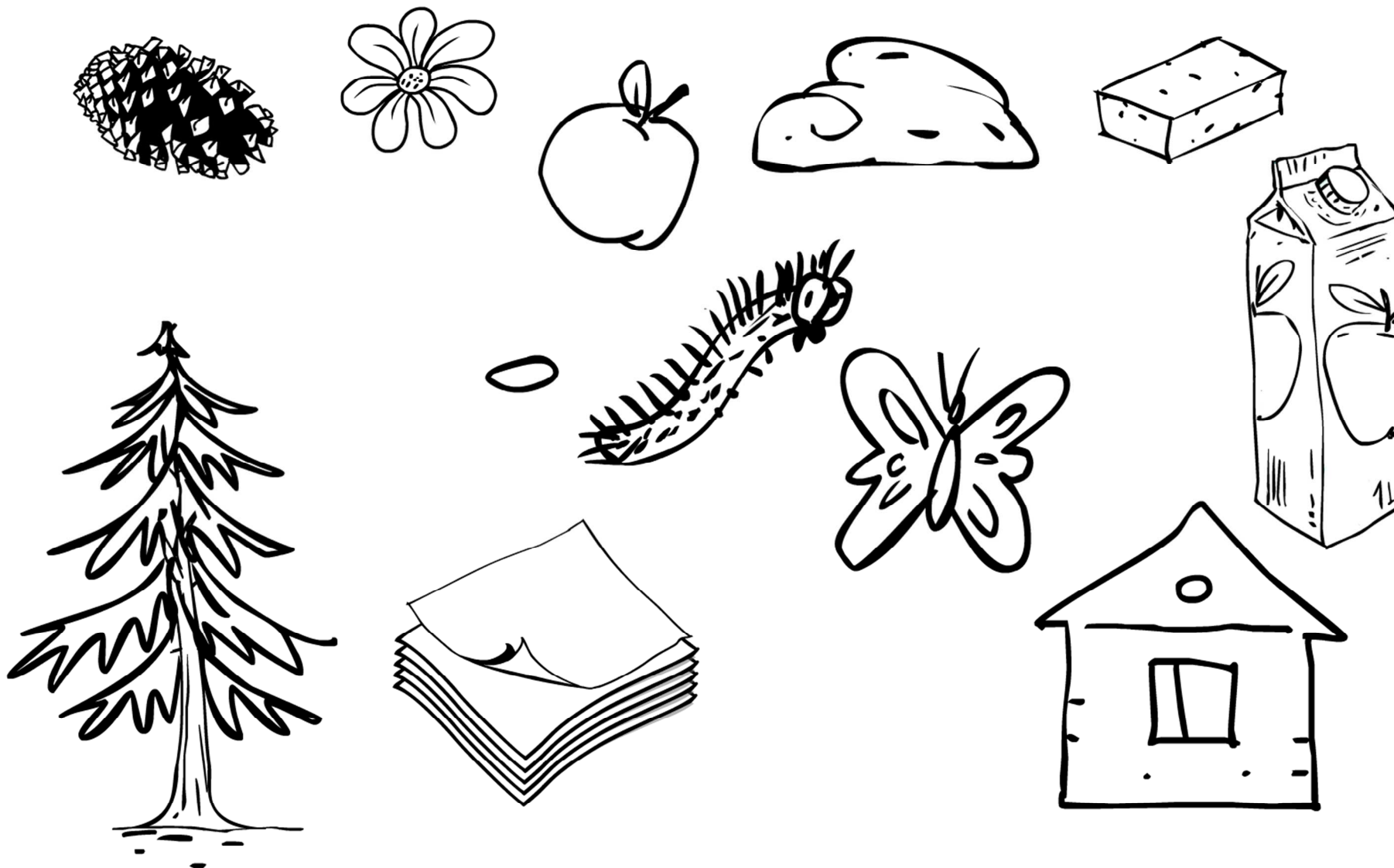
Kā tu zini, ka tas mainās?
Cik strauji?
Kādas izmaiņas tu redzi? Kā?

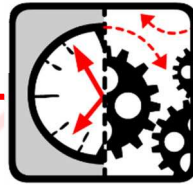
Es biju ... Es būšu...
Ļauj man paskaidrot.

APKOPOJIET

**Savieno objektus,
kuri ir apvienoti laikā.**

SĀCIET

Izvēlieties objektu, kas pildīs sarga lomu. Sargs ļauj lietām šķērsot noteiktu robežu (piemēram, grozus, mājas, garāžas).

Sadaliet lomas

Jūs gatavojaties spēlēt spēli „sargs”. Jūs pats varat kļūt par „sargu” vai iejusties kādā no lomām (piemēram, vilks, kurš ēd rotaļlietas, virsnieks, robots utt.). Izvēlieties to, kas vislabāk atbilst Jūsu situācijai!

Izvirziet uzdevumu

Spēlētāju uzdevums ir atrast objektus, kuriem ir atļauts šķērsot robežu. Šim nolūkam tiem a) bija jāizmainās pēdējās dienas laikā, vai arī b) kaut kā jāizmainās līdz rītdienai.

IZVEIDOJIET

Veidojiet dialogu

Nodemonstrējiet Jūsu bērnam no viņa gaidīto izturēšanos ar starpnieka palīdzību (Es esmu persiķis. Elīna mani šodien apēdīs, tādēļ rīt es būšu cits). Pievērsiet bērna uzmanību izvēlētajam laika periodam (piemēram, viena diena).

Pieņemiet jebkuras bērna atbildes. Ja atbilde skan neticami, palūdziet papildus paskaidrot situāciju - kad tas ir iespējams, vai kam tas ir iespējams. Ja Jūsu bērns piekritīs veikt eksperimentus, palīdziet viņam un vēlāk apspriediet rezultātus. Pamēģiniet strādāt ar 3-5 objektiem.

Ja bērns ir ieinteresēts:

Ģimenes locekļi var kļūt par «sargiem» darbībām (piemēram, televizora vai datorspēles noskatīšanās) vai vietām (piemēram, virtuve). Lai būtu piekļuve darbībām vai iespēja ieiet, bērnam ir jāpastāsta, kas un kā ir izmainījies laikā (piemēram, kā viņš pats iepriekšējā dienā ir mainījies).

SITUATĪVIE

Es esmu sargs. Ieeja aizliegta! Stop! Ceļš slēgts. Vai vari mani ielaist? Vai es, lūdzu, varu šķērsot? Vai es varu ienākt? Tu vari šķērsot tikai, ja.... Tu nevari ieiet, ja vien... Nē, nedrīkst!

VISPĀRĒJIE

Tas bija pirms....; Tas būs ... nākotnē. Pirms/pēc. Tagad/vēlāk. Kā tas izskatījās /izskatīsies pirms.... gadiem pagātnē pēc .... gadiem nākotnē? Kas tas ir?

Kā ar tevi? Tu piekrīti?

Cik tev gadu? Tu biji tāds pats vakar/pirms nedēļas?

PAMUDINOŠIE

Ja laika mašīnā tev iekāpt dūša, tad uzzināsi, kas tu biji un kas būsi. Tev tainība. Labi. Teicami! Paskaties! Tas ir mainījies?

Ko tu redzi?
Tu biji tāds pats vakar? Kāpēc?
Tu rīt izskatīsies tāds pats?

Vai es domāju ... ?
Vakar es... Rīt es ...
Vai varu šķērsot?

Kā tu to zini?
Cik ātri tas mainās?
Tu nevari šķērsot.

Es domāju ....
Ko tu teici?
Vai drīkstu ieiet?

Bet kas būs rīt?
Pasaki man, ko tu šodien darīji?

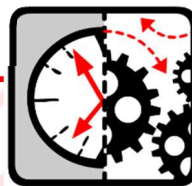

Es biju ... Es būšu..
Tad... Pēc tam...

Uzzīmē laika mašīnu.

SĀCIET

Izvēlieties objektu, kurš būtiski izmainās laikā!

Varianti: pārtikas produkti, ziedi, māja no smiltīm utt. Jūs varat apspriest objektu ar Jūsu bērnu. Balstieties uz Jūsu bērna pieredzi, nevis uz viņa zināšanām (to, ko viņš redzējis, izjutis, ar ko veicis eksperimentus utt.). Jūs varat objektu rasēt, meistarot, zīmēt utt.

Sadaliet lomas

Sarīkojiet sacensības ar Jūsu bērnu! Izvēlieties, vai gribat būt pats vai iejusties kāda objekta lomā. Iespējamās lomas: rotaļlieta, izvēlēts objekts, domāšanas vai valodas varonis.

Izvirziet uzdevumu

Jūs pēc kārtas ceļojat vienu soli uz priekšu nākotnē vai vienu soli atpakaļ pagātnē. Jums jāapraksta, kā izskatās Jūsu objekts.

IZVEIDOJIET

Veidojiet dialogu

Parādiet Jūsu soļus (Tagad šī piena pudele ir pustukša. No rīta tā bija pilna). Nenoraidiet Jūsu bērna atbildes – lūdziet viņu paskaidrot savu viedokli! Noskaidrojiet, vai runa iet par noteiktu objektu (šis koks) vai par šo objektu veidu (koks vispār). Ticiet skaidrībā, cik ilgs laiks paies starp pieturām ceļojumā laika mašīnā! Tas atkarīgs no tā, cik strauji mainās objekts. Ja Jūs šaubāties, pajautājiet, kad un kam tas var būt iespējams.

Mēģiniet strādāt ar 3-5 objektiem.

Ja bērns ir ieinteresēts:

Ļaujiet bērnam izpētīt izmaiņas vairākos objektos (piemēram, dārzeņi), izvietojot tos dažādās vidēs un salīdzinot izmaiņas.

SITUATĪVIE

Rīkosim sacensības? Kas būs uzvarētājs?
Mēs esam čempioni! Es taisos uzvarēt!
Spēlējam! Pēc kārtas. Tava kārta. Mana kārta.

VISPĀRĒJIE

Tas bija ....agrāk. Tas būs ... nākotnē. Pirms/pēc. Tagad/vēlāk.
Kā tas izskatījās /izskatīsies pirms .... gadiem pagātnē/pēc....gadiem nākotnē? Kas tas ir?
Kā ar tevi? Tu piekriti?

Cik tev gadu? Tu biji tāds pats vakar/pirms nedēļas?

PAMUDINOŠIE

Ja laika mašīnā tev iekāpt dūša, tad uzzināsi, kas tu biji un kas būsi.
Tev taisnība. Labi. Teicami! Paskaties! Tas ir mainījies?

Ko tu redzi?
Atgriezāties par...dienām atpakaļ
Kas ir mainījies? Kāpēc? Ko tu?

Es domāju ...
Es tagad esmu ...
Kā es tagad izskatos?
Kas tu esi?

Kā tu zini, ka tas mainās?
Cik ātri?
Kādas izmaiņas tu redzi? Kā?

Es domāju ...
Ko tu teici?

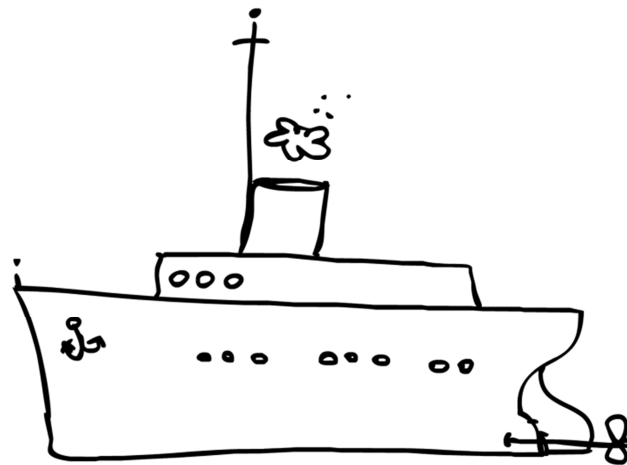
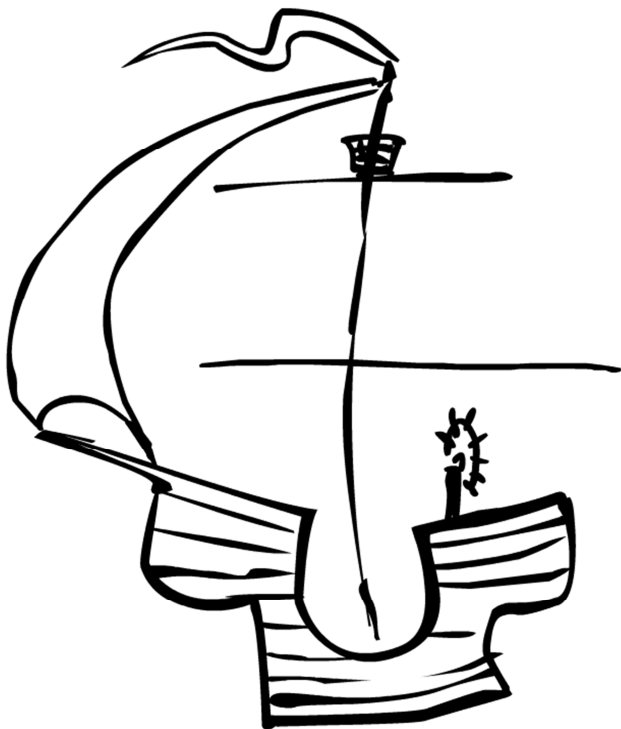
Cik tas ir garš?
Cik ātri tas mainās?

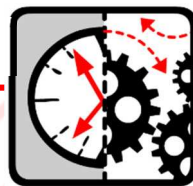
Es biju ... (mašīnīte veikalā)
Kā tu zini, kāds viņš kļuvs?

**Kā izmainījušies kuģi?
Izkrāso un pabeidz.**

KARTĪTE D: UZMINI!

→ SĀCIET

Iedomājieties objektu, kas mainās laika gaitā!
Piedāvāriet bērnam to uzminēt!

Sadaliet lomas

Izvēlieties, vai gribat būt pats vai iejusties tā objekta lomā, kuru esat iedomājies! Jūs varat iesaistīt spēlē Starpnieku (rotallietas vai jebkuru citu no apkārt esošiem objektiem). Starpnieks var runāt mērķa valodā.

Izvirziet uzdevumu

Palūdziet Jūsu bērnam uzminēt, ko Jūs esat iedomājies, aprakstot trīs objekta stāvokļus viņa dzīves laikā (Vispirms es ... Tad es... Beigās es... Kas es esmu?)

● IZVEIDOJIET

Veidojiet dialogu

Izmantojiet Starpnieku, lai demonstrētu bērnam domāšanas veidu! Ja bērnam ienāk prātā ideja, Starpnieks var palīdzēt viņam ieraudzīt to, kas ir/nav iespējams, salīdzinot ideju ar to, ko mēs zinām par objektu. Atcerieties, ka mērķis ir ne tikai uzminēt, bet palīdzēt bērnam ieraudzīt, kā objekts mainās laikā.

Ja bērns ir ieinteresēts:

Lai bērns vada spēli un izdomā mīklas pats! Piedāvāriet bērnam izdomāt mīklas, kad vien situācija ļauj to darīt (piemēram, braucot automobili, gatavojot ēdienu utt.).

SITUĀTĪVIE

Vispirms tas ... Pēc tam tas ... Beigās tas .... Kas tas ir?.

VISPĀRĒJIE

Tas bija .....agrāk.Tas būs ... nākotnē. Pirms/pēc. Tagad/pēc tam.

Kā tas izskatījās/izskatīsies pirms .... gadiem/pagātnē/pēc.....gadiem nākotnē? Kas tas ir? Kā ir ar tevi? Tu piekrīti?

Cik tev gadu? Tu biji tāds pats/pati vakar/pirms nedēļas?

PAMUDINOŠIE

Ja laika mašīnā tev iekāpt dūša, tad uzzināsi, kas tu biji un kas būsi.

Tev taisnība. Labi. Teicami! Paskaties! Tas ir mainījies?

Kas vēl tas varētu būt?
Pamēgini vēlreiz.
Kas tas bija sākumā?
Kas vēl tas varētu būt?

Es domāju ... ?
Tas...
Vai tas var būt ...?

Kas bija objekts sākumā?
Kas tas bija pēc tam?
Tu vari tos nosaukt?

Tu vari palīdzēt?
Tas bija...?
Ko tu teici?

Tātad mēs meklējam kaut ko,
kas vispirms bija....
Cik ātri?

Paskatīsimies... Kas var ...?
Tu domā, tas varētu būt...?

